

Barbora Sušerová: Vzdělávání mentálně postižených a jejich sociální (re)integrace

Posudek vedoucího bakalářské práce

Vedoucí práce: Tomáš Samek

Bakalářská práce Barbory Sušerové se zabývá problematikou mentální retardace a problémy občanů takto postižených; hlavní důraz přitom klade na možnosti zapojování těchto lidí do společnosti, zejména pak na instituční aspekty tohoto procesu. Výzkumnou otázku formuluje autorka takto: „Mají klienti po absolvování tohoto programu lepší možnost uplatnění na trhu práce?“ Dospívá k celkem nepřekvapivé odpovědi, že integrační a resocializační programy s duševně postiženými přinášejí jisté pozitivní výsledky a posilují tedy zapojení klientů do společnosti.

Jde o práci přehledového typu: autorka v samostatných kapitolách přehledně vymezuje samotný pojem mentální retardace z teoretické perspektivy psychologie, sociální pedagogiky a dalších oborů; vysvětluje termín psychopedie jakožto obor zaměřený právě na práci s mentálně postiženými a na všestranné posilování jejich dovedností. Máme tu před sebou zdařilou kompilaci zejména česky psaných zdrojů na téma duševní nemoci a procesů začleňování mentálně postižených osob do společnosti obecně a do pracovního života zvláště. Vše je podáno hezkým jazykem. Teoretická složka textu je co do své proporce vcelku robustní. Potud klady práce.

K jejím záporům patří především slabě zastoupená komponenta vlastního výzkumu: k němu se autorka dostává až na straně 37, ale trvá ještě několik stran, než opravdu začne popisovat přímé zkušenosti z terénu – zpracování terénní složky zahajuje až na straně 43. Ale ani pak nemáme jako čtenáři dojem silného ukotvení v terénu: i tyto pasáže jsou spíše popisné a reprodukují perspektivu dané instituce, často jejími vlastními slovy. Z provedených polostrukturovaných rozhovorů, z nichž jsou v práci dvě ukázky, se dovídáme poměrně málo nad rámec toho, co bylo již řečeno v předchozím textu: autorce se tu opět potvrzuje, že tranzitní program je užitečný a dobrý. Originální postřehy chybí – až na jedinou výjimku, kterou je třeba pozitivně ohodnotit: totiž autorčin návrh, aby se dosavadní působení integračních programů pardubické školy Svítání posílilo tím, že by s ní začal úzce spolupracovat

Úřad práce, čímž by se zvýšily šance na uplatnění klientů. Užitek by z toho měli oni i společnost.

Práce je napsaná velmi pěkným jazykem a stylisticky je nadstandardní. K textovém zpracování mám spíš jen pár faktických připomínek: na str. 14, když hovoří o pásmech mentální retardace na základě IQ, je zřejmá chyba, neboť z uvedeného přehledu zcela vypadlo inteligenční rozpětí 50-58. Autorka se sice metodologicky hlásí ke kvalitativnímu výzkumu, ale pak by neměla hovořit o osobách, s nimiž provádí výzkum, jako o „respondentech“, nýbrž jako o informátorech. Respondent je termín odpovídající spíše kvantitativnímu přístupu. Za závažnější nedostatek však považuji to, že autorka se jednoznačně hlásí k metodě zúčastněného pozorování, ale po přečtení textu nemáme dojem, že v něm je mnoho účasti a že jde badatelka pod povrch zkoumaného. Text působí spíš dojmem dobře napsané novinové reportáže na dané téma.

Jak již řečeno, jisté dlouhé úseky textu jsou příliš závislé na perspektivě zkoumané instituce a nekriticky přejímají její pohled: ne že by byl neoprávněný, ale od antropologického pojednání bychom čekali přece jen hlubší analýzu schopnou problematizovat náhledy na téma, které jsou dostupné již na webových stránkách zkoumané instituce. Práce je celkově poměrně pěkná, ale ne dost kritická a z terénu vytěžila příliš málo. **Navrhuji ji k obhajobě s hodnocením velmi dobře.**

V Praze 26.7.2016

Tomáš Samek